

ONS KENMERK

UW KENMERK

LEUVEN 9 juli 2018

Notities Hoorzitting Belgisch Parlement n.a.v. oprichting BIBC. 10 juli 2018.

Uw vertrouwdheid met het onderwerp vermijdt lange inleidingen. Ik steek dus onmiddellijk van wal. Mijn voor deze hoorzitting relevante (academische) expertise – en (balie-gerelateerde) ervaringsdomeinen zijn het internationaal privaatrecht (IPR) en het Europees recht.

De 4 behoeften die het Wetsontwerp identificeert als hoofdredenen voor de invoering van de BIBC zijn: nood aan een *gespecialiseerde overheidsrechtbank* die grensoverschrijdende geschillen kan beslechten *in het Engels*, mede naar aanleiding van een klaarblijkelijk *te verwachten toename van geschillen* ingevolge Brexit. Ik wijd een kort woord aan elk.

I

Gespecialiseerde rechtbank. Allereerst een technische opmerking. Het ontwerp beperkt de bevoegdheid van de BIBC tot geschillen tussen ondernemingen (incl. natuurlijke personen met zelfstandige beroepsactiviteit). De begripsbepaling in Artikel 18 maakt klaarblijkelijk gebruik van de *lex fori* (het Belgische recht) voor de bepaling van het begrip ‘onderneming’. Men zou dat ook hebben kunnen overlaten aan het recht van de vestiging of gewone verblijfplaats van de betrokken partij. De bepaling van artikel 18 heeft echter het voordeel van de zekerheid.

Nu, belangrijker, door de beperking van de bevoegdheid van de rechtbank tot geschillen tussen ondernemingen, viseert het wetsontwerp duidelijk de zogenaamde ‘handelsrechtelijke’ geschillen. In het algemeen is de algemene context die vaak wordt genoemd voor de BIBC deze van ‘het internationale handelsrecht’.

Het aantal leden van de BIBC wordt, zo heb ik begrepen, later bepaald. Zij zullen allen kwalificaties moeten kunnen aantonen in ‘het internationale handelsrecht’. Hierbij denken wij spontaan aan de ‘*lex mercatoria*’. Die is echter meer mythe dan werkelijkheid. Het gaat niet om een afzonderlijk rechtstelsel, eerder als een concept dat met name de flexibiliteit van regelmaking in handelsverhoudingen benadrukt.

Indien het gebrek aan specialisatie in de gewone Belgische rechtbanken een van de kwalen is die de BIBC moet opvolgen, dan moet ook binnen de BIBC specialisatie kunnen ontstaan. Dit naar analogie met een aantal bakens in internationale geschillenbeslechting, de Engelse rechtbanken bijvoorbeeld of de DIFC te Dubai. In de High Court spreekt men nu van de Business and Property Courts, met daarbinnen de gespecialiseerde ‘Commercial courts’ (waaronder Admiralty); de Technology and Construction Court – TCC; en the courts of Chancery (met daarin dan weer specialisaties voor mededingingsrecht; intellectuele eigendom; financiële diensten; herstructurering /insolventie). Een gelijkaardige structuur bestaat in de

DIFC, met sinds 2007 zelfs een ‘small claims tribunal’ voor zaken onder het half miljoen Dirham (rond de honderdvijftienduizend Euro).

Die nood aan specialisatie zal ook in het aantal rechters en in hun kennis moeten gereflecteerd zijn.

II

Overheidsrechtbank. Dat de BIBC een overheidsrechtbank is, in tegenstelling tot een scheidsgerecht of ‘arbitrage tribunaal’, is een belangrijke vaststelling. Het heeft geen enkele zin om een door de overheid ingericht alternatief voor handelsarbitrage in te richten. In deze zin is het huidige ontwerp op een belangrijk punt veel duidelijker dan het voorontwerp, namelijk dat van het toepasselijk recht. Artikel 41 voorontwerp gaf bij gebreke aan duidelijke lex causae door de partijen gekozen, aan de BIBC de instructie het recht toe te passen ‘op grond van de verwijzingsregels die het toepasselijk acht’. Deze bepaling maakte van het BIBC een scheidsgerecht. Dat is nu niet meer het geval: artikel 43 legt aan de BIBC op de regels van het Belgische WIPR te volgen, inclusief uiteraard voorrang aan de Europese harmonisatieregels (met als meest voor de hand liggende: de Rome I en Rome II Verordeningen).

Deze en andere kenmerken maken van het BIBC duidelijk een ‘gerecht’ in de zin van het Europese IPR (relevant met het oog op de toepasselijkheid van Brussel I Bis, inclusief Titel III inzake erkenning en tenuitvoerlegging; zie in deze zin de criteria in vb. C-551/15 Pula Parking en C-484/15 Zulfikarpašić) alsook in de zin van artikel 267 VWEU (relevant met het oog op het stellen van prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie; zie in deze zin ook Szpunar AG en het Hof in C-377/13 Ascendi en het Hof in C-555/13 Merck Canada).

III

Verwachte toename van geschillen n.a.v. Brexit. Ik ben niet overtuigd dat Brexit op zich een groei in litige zal veroorzaken. Als dat al zo is dan is het eerder in de publiekrechtelijke sector (douane etc.). Wel kan de toekomstige regeling met het VK inzake het IPR (met name inzake erkenning en tenuitvoerlegging) een impact hebben op de Londense juridische markt. Naar verwachting zal het VK dit opvangen minstens met engagementen binnen het ‘Haagse proces’, mogelijks toetreding tot het Verdrag van Lugano.

In ieder geval zal de ruimte voor continentale rechtbanken, inclusief de Belgische, om erkenning te weigeren van uitspraken uit het VK, ook na Brexit de facto klein zijn. De focus bij de uitbouw van de BIBC moet eerder liggen op het bepalen van de positie van België in een algemeen verruimend litigelandchap waarin de reputatie van ’s lands rechtspraak ook t.a.v. Duitsland, Nederland, Frankrijk... op het spel staat. **De BIBC kan daarin slechts 1 schakel zijn in meer algemene aandacht voor de kwaliteit, snelheid etc. van de rechtspraak.**

IV

Taal. Dat Engels als procestaal gemak toevoegt voor internationale litige is duidelijk. In dit verband is de toevoeging in artikel 18 van het Ontwerp, van de voorwaarde dat in de rechtsverhouding van de partijen objectieve elementen moeten aanwezig zijn waaruit blijkt dat andere dan de landstalen werden gehanteerd, eerder bizar.

Vooraf echter is de taal slechts 1 van de elementen die in de internationale procesrechtelijke concurrentie, partijen voor het een of het andere systeem doen kiezen. Specialisatie, snelheid, en zekerheid van tenuitvoerlegging lijken me veel belangrijker.